

N:o 62.

Af Herr **Säve, J. A.**, om lärares vid *Elementar-läroverken* ingående på *Allmänna Indragningsstaten* vid 60 års ålder och 30 tjensteår.

Genom Kongl. Skrifvelserna till Statskontoret af den 16 Mars 1858 och den 23 November 1860 har blifvit stadgadt, att lärare vid elementarläroverken, såvida de ej hafva prebende eller annan presterlig lägenhet, skola åtnjuta enahanda rättighet till pension å allmänna indragningsstaten, som enligt gällande författningar tillkommer civile embets- och tjänstemän. De bestämda villkoren för sådan pensions åtnjutande äro, enligt förstnämnda nådiga Bref, för civile embets- och tjänstemän 65 års ålder och vid pass 40 tjensteår, då sjuklighet eller försvagad helsa kan af läkare intygas. Således tvänne villkor, som icke många lärare mäga uppfylla, ty de fleste, om de icke förr afgått, äro efter 40 års tjensgöring så andligen utmattade, att de visst ej behöfva läkarebevis om försvagad helsa för att erkännas olämplige till skolans tjenst. Ja, enligt yttrande just i denna fråga af komitéen för läroverksstadgans granskning, måste detta svaghetstillstånd i följd af lärarens tröttande arbete såväl på lärorummet, som hemma vid granskning och rättande af en stor mängd scripta, hvilket upptager hans hvilostunder, hafva vida tidigare inträdt. Men det ligger i sakens natur, att den, som skall meddela undervisning, måste, om ändamålet skall vinnas, ega själens fulla spänstighet och friskhet. Med tröttadt sinne och domnande kraft kan icke en liflig ungdom, bland hvilken i följd af fattningsförmögenheternas olikhet hvarje individ bör följas med oafslätlig uppmärksamhet, eggas, uppmuntras och spurras till framåtskridande. I mån af förslappning hos den, från hvilken lärjungarnes lifvande till arbete bör utgå, förminskas naturligen håg och verksamhet hos lärjungarne. Man inser i följd häraf lätt den skada ofta för hela framtiden, som tillfogas vår bildbara ungdom, derigenom, att elementar-läroverkens lärare för länge qvarhållas i skolans tjenst. För att hjälpa saken, har Kongl. Maj:t i enskilda fall dels måst afpruta nå-

got af de 40 tjensteåren, begagnande sig af det elastiska uttrycket »vid pass», för att befordra lärarens tidigare ingång på pensionsstaten, dels äfven måst bevilja sjuklige eller upptröttade lärare flerårig tjenstledighet, under hvilken tid undervisningen blifvit bestridd af en yngre vikarie mot en fjerdedel eller något mera af lönen. Men om det förra ej ländt till statskassans fördel, så har det sednare ej heller varit till rätt gagn för läroverket, som, då en ny och fullt skicklig ordinarie ej kunnat tillsättas, under tiden ofta fått åtnöja sig med en i kunskaper underlägsen och icke nog öfivad lärarekraft. Om derföre, såsom angeläget är, våra allmänna elementar-läroverk behöfva upphjelpas, ej blott genom goda undervisnings-metoder och rymliga läroverkshus, utan äfven och isynnerhet genom det för ungdomen lifgifvande elementet af ständigt friska lärarekrafter, så bör vilkoret för elementarläroverkens lärares ingående på indragningsstaten med oafkortad pension i icke ringa mån nedsättas, så i afseende på lefnadsålder som tjenstår. Detta är också hvad den af Kongl. Maj:t sednast förordnade komité för afgifvande af betänkande och förslag till pensionsväsendets ordnande, så väl för elementarläroverkens lärare, som för andra kroppens och själens krafter mera i anspråk tagande tjenester, i underdånighet tillstyrkt. Ty då det normala åldersbetinget för åtnjutande af hel pension blifvit för civile tjenstemän i allmänhet beräknadt till 65 lefnads- och 35 tjensteår, efter den generela grunden af sammanlagda 100 lefnads- och tjensteår, så har för åtskilliga stater och deribland lärarestaten blifvit föreslagna 60 lefnads- och 40 tjensteår, likväl med den förhöjda tjenstberäkning enligt 11 §, att för hvarje i sådan tjenst tillryggalagdt år skulle få beräknas ett och ett tredjedels tjensteår. Detta förslag, som således för berättigande till hel pension på stat för detta slags tjenstemän fordrar 60 lefnads- och 30 tjensteår, utgör en så betydlig förbättring i de för dessa stater hittills gällande vilkor, att man ej kan annat än på det högsta önska det framgång. Men då komitéens betänkande utgår från grundsatsen, att till ordnande af civile tjenstemäns pensionerande böra på denna allmänna pensionsstat öfverflyttas ej mindre de pensioner, som utgå från allmänna indragningsstaten, civilstatens pensionsinrättning, tull- och postverkens pensionsstater samt universiteternas och stiftens emeritikassor, än de som af andra allmänna anslag bestridas, hvaremot svårigheter och hinder redan förekommit och vidare skola framställa sig, så synes mig förslaget genomförande komma att bero af en aflägsen och oviss framtid. På det att likväl allmänna elementarläroverkens behof att få en fullt skicklig och alltid tjenstbar lärarekorps icke måtte för länge tillbakasättas, får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen för sin del måtte besluta, i likhet med det undantagsstadgande i afseende på pensioneringen, som redan eger rum

för gymnastiklärare, och i enlighet med hvad som sednast är stadgadt för folkskolelärare, att lärare vid Rikets elementarläroverk, efter 30 års tjenstgöring derstädes och minst 20 år tillbragta i ordinarie tjenst, skall vara till pension efter stat berättigad, så framt han uppnått en ålder af 60 år — samt att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:ts nådiga disposition ställa ett anslag, tillräckligt för ändamålets vinnande.

Anhålles om remiss till Höglofliga Stats-Utskottet.

Stockholm den 27 Januari 1868.

J. A. Säve.

N:o 63.

Af Herr **Säve, J. A.**, om tillägg till 25 § i Kongl. Förordningen om bränvins försäljning.

Det är en sorglig erfarenhet att, oaktadt vårt Svenska samhälle sedan 1853 års lagstiftning genom både förhöjd skatt och skärpta kontroller på tillverkning och försäljning sökt värja sig mot den hydra, som heter bränvinet, så framsmyger den likväl allestädes sitt gift och förtär både offentligt och hemligt sina offer. Man kunde tro, att, sedan naturen sjelf under det förra året genom missgynnande väderlek och felslagna skördar likasom gjort förbund med lagstiftningen för att förminska den inhemska tillverkningen och fördyra varan, så skulle det öfverflödiga bruket af sig sjelft upphöra, och all vidare fruktan vara onödig. Men hvarföre ingå just nu oroande petitioner från både norr och söder och göras vid Riksdagen de välmentaste, om ock icke så lätt utförbara yrkanden om bränvinsbränningens inställande? Visserligen närmast af fruktan för spanmålsprisernas ytterligare stegring, som väl befordras snarare än förminskas genom de 68 större brännerier, som nu åter äro i gång; men utan tvifvel äfven med afseende